

22. 05. 2012

no. .... / ..... / .....



Kerhokeskus – Koulutyön tuki ry  
Mariankatu 15 A 11, 00170 Helsinki  
[www.kerhokeskus.fi](http://www.kerhokeskus.fi)

LAUSUNTO 22.5.2012

Opetus- ja kulttuuriministeriö  
PL 29  
00023 VALTIONEUVOSTO

## Lausunto Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä koulun kerhotoiminnan laatukortteja valmistelevalle työryhmälle muistiosta

Pyydettyä lausuntonaan Kerhokeskus - koulutyön tuki ry tuo esiin seuraavaa:

### 1. Yleistä

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä kerhotoiminnan laatukortteja valmistellut työryhmä on pitäytynyt ehdotuksessaan Perusopetuksen laatukorttien mukaisessa mallissa: Ne sisältävät toiminnan kuvauksen, laatukriteerit ja laadun kehittämisen kysymyksiä.

***Koulun kerhotoiminta ja aamu- ja iltapäivätoiminta ovat tavoitteiltaan, sisällöiltään ja pedagogiikaltaan toisistaan poikkeavia sisältökokonaisuuksia. Siksi on hyvä, että kummallekin esitetään omia laatukriteereitä.*** Kerhokeskus pitää perusopetuksen laatukorttien rakennetta ja laajuutta oikeansuuntaisina: Toiminnan määrittelemisen selkeästi kunnan tai opetuksen järjestäjän ja koulun laadun määreisiin lisäävät tavoitteellisuutta toiminnan suunnitteluun, järjestämiseen ja arvioimiseen sekä selkeyttävät perusopetuksen laadunhallintaa.

Aamu- ja iltapäivätoiminnasta on nykyisessä lainsäädännössä ja normeissa määrätty huomattavasti koulun kerhotoimintaa tarkemmin. Tästä syystä Kerhokeskus katsoo, että koulun kerhotoimintaa koskevat laatukriteerit pitäisi punnita huomattavasti tarkemmin ja palata asiaan vielä käynnistyvässä työssä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden laatimiseksi.

Kerhokeskus on jaksottanut lausuntonsa aamu- ja iltapäivätoiminnan ja kerhotoiminnan osuuksiin. Kerhotoimintaa tarkastellaan selkeyden vuoksi muistion luvusta 5 Koulun kerhotoiminnan laatukortti nousevien otsikointien kautta.

## 2. Aamu- ja iltapäivätoiminnan laatu

Aamu- ja iltapäivätoiminnan laatukortissa on käytetty samaa rakenteellista pohjaa kuin Perusopetuksen laatukriteereissä. Opetuksen järjestäjä on tässä kortissa muutettu kunnaksi. Kerhokeskus toivoo, että opetus- ja kulttuuriministeriö harkitsisi laatukorttien rakenneotsikoita. Aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet on vuoden 2011 lopussa uudistettu perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiksi. Tämän pohjalta Kerhokeskus tulkitsee, että opetuksenjärjestäjä on hallinnollisesti vastuussa aamu- ja iltapäivätoiminnasta, olipa se sitten kunta tai yksityinen opetuksenjärjestäjä. Siksi otsikkotasolla olisi syytä pitäytyä myös käsitteessä opetuksenjärjestäjä kunnan sijaan. ***Kerhokeskus ehdottaa, että aamu- ja iltapäivätoiminnan laatukortissa käytettäisiin käsitteitä opetuksenjärjestäjä ja koulu ja/tai vastaava palvelun tuottaja.***

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteissa 2011 on määritelty aihekokonaisuuksia, joista laadukkaan aamu- ja iltapäivätoiminnan tulisi koostua. ***Laadun kehittämisen kysymyksenä tulisi esittää, miten palveluntarjoajan on koottava päivittäinen ja viikoittainen aamu- ja iltapäivätoiminnan kokonaisuus, jotta se kattaa tasapuolisesti jatkumon varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kasvatustehtävälle.*** Laatukortissa tulee selkeämmin määritellä yhteistyön tarjoamat mahdollisuudet kouluille mm. aamu- ja iltapäivätoiminnan mahdollisuudesta oppilaan tukemiseen.

***Laatukriteereissä tulisi kannustaa lisäämään kelpoisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajien määrää.*** Ohjaajien kelpoisuudella on suora yhteys toiminnan laatuun. Vaikka lainsäädäntö määrää aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajien kelpoisuuksista, voisivat palveluntarjoajat pyrkiä myös minimiehtoja parempaan laatuun tältä osin.

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden 2011 mukaan erityisen tuen piirissä olevat oppilaat ovat oikeutettuja hakemaan aamu- ja iltapäivätoimintaan koko perusopetuksen ajan. Muutoin aamu- ja iltapäivätoiminta on suunnattu 1.-2.-luokkien oppilaille. Laatukortissa tuodaan esiin erityisen tuen oppilaiden erityisasema palvelutuotannossa. Laatukriteereissä tulisi näkyä myös muiden tukimuotojen tuomat mahdollisuudet toiminnassa, jotta tehostetun tuen piirissä olevat oppilaat saisivat ansaitsemansa huomion myös ko. toiminnassa.

Kerhokeskus pitää hyvänä, että aamu- ja iltapäivätoiminnan suunnitelmallisuuteen, monipuolisuuteen ja sisältöön on kiinnitetty huomiota. Erinomaista esityksessä on, että erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten oppilaiden tasavertaisen asema on nähty tärkeäksi huomioida laatukriteerissä. On tärkeää, että aamu- ja iltapäivätoiminnan henkilöstö ottaa lapsen tuen tarpeet huomioon. Lasten osallisuus toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen huomioidaan laatukortin kuvauksessa. Kunnan lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tulee sisältää myös kunnassa tarjottava aamu- ja iltapäivätoiminta. Kunnan pitkäjänteiseen toimintaan ohjataan laadun kehittämisen kysymyksissä.

Ohjaajien täydennyskoulutukseen on kiinnitetty huomiota laadun kehittämisen kysymyksissä. Kerhokeskus pitää erinomaisena, että laatukriteereissä nähdään tärkeänä moniammatillinen yhteistyö toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa. Toiminnan arvioinnin huomioiminen laatukriteereissä on arvokasta. Siksi se tulisi sisällyttää myös kunnan aamu- ja iltapäivätoiminnan kehittämiseen kriteeritasolla.

### 3. Kerhotoiminnan laatu

#### a) Kuvausosa

Kerhotoiminnan laatukortin kuvausosiossa tuodaan esiin opettajan oman opettajuuden kehittäminen ja oppilaantuntemuksen lisääminen kerhotoiminnan kautta. Suuri osa koulujen kerhojen ohjaajista onkin tällä hetkellä opettajia. Kerhokeskus pitää kuitenkin tärkeänä, että **laatukortissa avataan mahdollisuuksia hyödyntää esimerkiksi järjestöjä ja opettajaksi opiskelevia kerhonohjaajina opettajien lisäksi. Tämä on tärkeää myös koulun toimintakulttuurin huokoistamisen kannalta:** Yhteistyö koulun kumppaneiden kanssa tukee opettajien jaksamista ja lisää toiminnan laatua motivoituneiden ohjaajien kautta.

#### b) Opetuksen järjestäjä/Laadun kehittämisen kysymyksiä

Koulun kerhotoiminnan laatukriteereissä esitetään laadun kehittämisen kysymyksenä kerhotoiminnan vakiinnuttaminen kunnan rakenteisiin. **Kerhokeskus** pitää tärkeänä, että laatukortissa yksilöitäisiin, mihin kunnan rakenteisiin laatukortissa viitataan **ja suosittaa viittaamista kunnan opetussuunnitelman lisäksi lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan.**

Koulun kerhotarjottimessa tulee tarjota sellaisia harrastemahdollisuuksia, joita ei paikkakunnalla muutoin voi harrastaa. Myös mahdolliset **rakenteelliset yhteistyömallit** muiden instituutioiden, kuten taiteen perusopetuksen kanssa **tulisi mainita laatukriteereissä**, jotta opetuksenjärjestäjät huomaisivat ottaa ne jäsenyntyneesti mukaan harkitessaan harrastemahdollisuuksia.

On hyvä, että oppilaan tukeen liittyvät kysymykset on huomioitu laatukortissa. Työryhmä esittää, että kerhotoimintaa käytettäisiin osana opetuksen järjestäjän ylläpitämää yleistä, tehostettua ja erityistä tukea. Työryhmän muistiosta ei käy ilmi, että kerhotoimintaan liitettävä tuki on oppilaalle vapaaehtoista. Jos tätä ei huomioida, vaarana on, että kerhotoimintaa käytetään esimerkiksi tukiopetukseen. Oppilaan tukeen viitattaessa tuleekin eritellä, mitä tukea tarkalleen ottaen tarkoitetaan.

Kerhotoiminta on hyvä sosiaalisen tuen väylä. Esimerkiksi maahanmuuttajanuorten ja tukioppilaiden yhteisistä kerhoista on hyviä kokemuksia. Toiminnan normit tukevat myönteistä sosiaalista käyttäytymistä. **Kerhotoiminnan pitäisikin olla oppilashuoltoryhmissä systemaattisesti huomioitu keino tukea tarvitsevien nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen. Kerhotoiminta ei kuitenkaan ole koulun tukiopetusta, ja siihen tarvittavat määrärahat on varattava erikseen.**

On määriteltävä, mitä tarkoitetaan, toiminnan säännöllisellä seuraamisella ja arvioimisella.

**Kerhokeskus ehdottaa, että toimintaa seurataan ja arvioidaan lukuvuosittain**, jotta vaihtuvien ikäluokkien tarpeita voidaan toiminnan sisällöissä ja resurssitarvetta arvioitaessa ottaa jäsentyneesti huomioon.

### *c) Koulu/Laadun kehittämisen kysymyksiä*

Koululle suunnatuissa laadun kehittämisen kysymyksissä viitataan kerhotoimintaan osana oppilaan turvallista kokonaista koulupäivää. Työryhmän intentio jää tässä avoimeksi; kuinka asia tulisi järjestää, jotta se lisäisi toiminnan laadukkuutta. Kerhokeskus huomauttaa, että kerhotoiminnan perusedellytys on toiminnan vapaaehtoisuus ja oppilaiden oma motivaatio.

Kerhotoiminnan laatukortissa **oppilaiden ja huoltajien osallistuminen ja vaikuttaminen kerhotoimintaan on tärkeä laatutekijä**. Kerhokeskus toivoo oppilaiden osallisuuden näkyvän vahvemmin kerhotoiminnan sisältöjen suunnittelussa. Nyt laatukriteereissä huomioidaan vain oppilaita saatu palaute. Kuitenkin kuvausosiossa ja kysymyksissä esiin tuodun osallisuuden tulee sisältyä itse laatukriteereihin. **Toiminta on suunniteltava yhdessä oppilaiden kanssa**. Kerhosisältöjen rakentamisen perusteena on lasten ja nuorten yhteistoiminnan vahvistaminen siten, että ne tukevat lapsen omaehtoista toimintaa ja itseilmaisua.

**Oppilaskuntaa tulee systemaattisesti hyödyntää, kun koulun oppilaita kuullaan kerhotoiminnan järjestämisessä**. Oppilaskunnalle on annettava vastuuta erityisesti kerhotoiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa koulun ja kunnan tasolla.

Kerhotoiminnan pedagogisiin näkökulmiin otetaan laatukortissa kantaa valitettavan ohuesti, vaikka todistetusti sillä on suuri merkitys kerhotoimintaan osallistuneiden lasten kokeman toiminnan laadun kannalta. Kerhokeskus esitti Opetus - ja kulttuuriministeriön laatukorttien kuulemistilaisuudessa 8.12.2011 laajasti näkökulmia kerhopedagogiaan, turvalliseen toiminta- ja oppimisympäristöön sekä vastuuseen ja tehtävänjakoon. Kerhokeskus pitää hyvänä, joskin riittämättömänä, että laatukortissa on huomioitu ohjaajien osaaminen ja laaja-alainen yhteistyö, ja toivoo, että kerhotoiminnan pedagogisiin perusteisiin paneuduttaisiin alkavassa perusopetuksen opetussuunnitelman perustetyössä.

### **Lausunnon keskeinen sisältö**

Kerhokeskus pitää hyvänä, että aamu- ja iltapäivätoiminnalle ja kerhotoiminnalle määritellään erilliset laatukortit, jotka ohjaavat ohjaavat toiminnan pitkäjänteiseen kehittämiseen.

### **Aamu- ja iltapäivätoiminnan laatukortti:**

Kerhokeskus ehdottaa, että aamu- ja iltapäivätoiminnan laatukortissa käytettäisiin käsitteitä opetuksenjärjestäjä ja koulu ja/tai vastaava palvelun tuottaja.

Laadun kehittämisen kysymyksenä tulisi esittää, miten palveluntarjoajan on koottava päivittäinen ja viikoittainen aamu- ja iltapäivätoiminnan kokonaisuus, jotta se toteuttaa perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteita.

Laatukriteereissä tulisi kannustaa lisäämään kelpoisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajien määrää.

### **Koulun kerhotoiminnan laatukortti:**

Lisäksi Kerhokeskus esittää seuraavien virkkeiden lisäämistä Koulun kerhotoiminnan laatukorttiin

Koulun kerhotoiminnan laatukortissa on avattava mahdollisuuksia hyödyntää esimerkiksi järjestöjä ja erityisesti opettajaksi opiskelevia kerhonohtajina opettajien lisäksi.

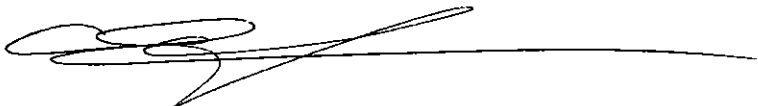
Rakenteelliset yhteistyömallit, kuten systematisoitu yhteistyö taiteen perusopetuksen kanssa tulisi tuoda esiin laatukortissa.

Oppilaiden ja huoltajien osallistuminen ja vaikuttaminen kerhotoimintaan on tärkeä laatutekijä. Oppilaskuntaa tulee systemaattisesti hyödyntää, kun koulun oppilaita kuullaan kerhotoiminnan järjestämisessä.

Lisäksi Kerhokeskus esittää seuraavien virkkeiden lisäämistä Koulun kerhotoiminnan laatukorttiin:

- **Kunta:** Koulun kerhotoiminta on vakiinnutetaan kunnan rakenteisiin viittaamalla kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan ja kunnan opetussuunnitelmaan.
- **Kunta/kysymykset:** Miten oppilashuoltoryhmät osallistuvat toiminnan suunnitteluun?
- **Koulu:** Toiminta on suunniteltava yhdessä oppilaiden kanssa.
- **Koulu/kysymykset:** Miten oppilaskunta osallistuu koulun kerhotoiminnan suunnitteluun ja arviointiin?

**Kerhokeskus - koulutyön tuki ry**



Minna Riikka Järvinen, toiminnanjohtaja

